

1/10/RKF - Kronofogdemyndighetens åtgärder mot penningtvätt (ersätter ställningstagande nr 1/07/RKF)

När Kronofogdemyndigheten tar emot betalning i kontanter ska granskning ske om transaktionen skäligen kan antas utgöra penningtvätt. Sådana skäl kan vara omständigheter och iakttagelser vid betalningen och beloppets storlek. Belopp över 30 000 kronor ska särskilt uppmärksammas. Om det efter granskning i det enskilda fallet finns misstanke om penningtvätt bör Kronofogdemyndigheten underrätta ansvarig polismyndighet.

Eva Liedström Adler
Rikskronofogde

Jens Haggren
Verksjurist, föredragande

PM om Kronofogdemyndighetens åtgärder mot penningtvätt (dnr 808 4217-10/111)

1 Sammanfattning

Kronofogdemyndigheten (KFM) tar dagligen emot stora summor kontanter. I arbetet med att bekämpa brottslighet finns anledning att uppmärksamma kontantbetalningar som skäligen kan antas utgöra penningtvätt.

KFM omfattas inte av reglerna om kundkännedom och rapporteringskrav i lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). KFM kan därför inte direkt med stöd av penningtvättslagen anmäla misstankar om penningtvätt.

I Kronofogdemyndighetens verksamhet angående utsökning och indrivning gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den berörde lider skada eller men, 34 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). När KFM i lag eller förordning åläggs en uppgiftsskyldighet utgör sekretess inget hinder mot att uppgiften lämnas ut, 10 kap. 28 § första stycket OSL. KFM har emellertid möjlighet att överlämna misstankar om penningtvätt till polismyndighet även utan sådan uppgiftsskyldighet, 10 kap. 24 och 27 §§ OSL. Det gäller uppgifter om brottsmisstankar i vissa fall men även där uppgiften efter en intresseavvägning får överlämnas till annan myndighet.

När KFM tar emot betalning i kontanter ska granskning ske om transaktionen skäligen kan antas utgöra penningtvätt. Sådana skäl kan vara omständigheter och iakttagelser vid betalningen och beloppets storlek. Belopp över 30 000 kronor ska särskilt uppmärksammas. Om det efter granskning i det enskilda fallet finns misstanke om penningtvätt bör KFM underrätta ansvarig polismyndighet.

Dokumentet har uppdaterats 2010-02-24 med anledning av ny penningtvättslag och offentlighets- och sekretesslag. Någon förändring i sak har dock inte skett.

2 Bakgrund, frågeställning och syfte

Det har uppkommit en fråga om hur KFM bör förfara vid kontantbetalning med större summor där betalningen kan utgöra ett led i penningtvätt. Vid KFM:s östra verkställighetsavdelning (tidigare KFM Stockholm) har funnits en rutin där kontantbetalningar överstigande 50 000 kr rapporterats till Finanspolisen. Rapportering har skett utan prövning om huruvida betalningen kunnat anses utgöra ett led i penningtvätt.

I penningtvättslagen ges regler om bl.a. kundkännedom och rapporteringskrav i vissa fall. KFM omfattas inte av penningtvättslagens regler om uppgiftsskyldighet. Det finns anledning att undersöka vilka möjligheter KFM har att utan direkt stöd i penningtvättslagen ändå underrätta polismyndighet vid kontantbetalningar där det finns misstanke om penningtvätt.

KFM bör i sin rättsvårdande roll i samhället uppmärksamma transaktioner som kan utgöra penningtvätt. Det bör därför närmare anges i vilka situationer en kontantbetalning ska uppmärksammas och när polismyndighet ska underrättas.

3 Gällande rätt m.m.

I 1 kap. 5 § penningtvättslagen ges följande definition på penningtvätt:

sådana åtgärder

a) med brottsligt förvärvad egendom, som kan medföra att egendomens samband med brott döljs, att den brottslige får möjlighet att undandra sig rättsliga påföljder eller att återskaffandet av egendomen försvåras, samt sådana åtgärder som innefattar förfogande över och förvärv, innehav eller brukande av egendomen,

b) med annan egendom än som avses i a, om åtgärderna är ägnade att dölja att någon har berikat sig genom brottslig gärning

Lagen reglerar om och när vissa fysiska och juridiska personer vid penningtransaktioner har en skyldighet att kontrollera identiteten hos den som genomför transaktionen, s.k. kundkännedom. Lagen ger vidare regler om rapporteringskrav i vissa fall när transaktionen skäligen kan antas utgöra penningtvätt. Enligt 1 kap. 2 § penningtvättslagen åligger denna skyldighet bl.a. bank- eller finansieringsrörelse, livförsäkringsrörelse, värdepappersrörelse, försäkringsförmedling, fastighetsmäklare, revisorer m.fl.

Bestämmelserna i lagen gäller även vid yrkesmässig handel med varor, till den del verksamheten avser försäljning mot kontant betalning som uppgår minst till ett belopp som motsvarar 15 000 euro.

I 3 kap. 4 § penningtvättslagen finns ett förbud att röja för kunden eller utomstående att granskning skett eller att uppgifter lämnats till polismyndighet.

I Kronofogdemyndighetens verksamhet angående utsökning och indrivning gäller sekretess för uppgift i mål eller ärende om enskilds personlig eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men, 34 kap. 1 § OSL.

När KFM i lag eller förordning åläggs en uppgiftsskyldighet utgör sekretess inget hinder mot att uppgiften lämnas ut, 10 kap. 28 § första stycket OSL. Eftersom KFM inte omfattas av penningtvättslagens uppgiftsskyldighet ger den bestämmelsen inte stöd för att underrätta om penningtransaktioner. I 10 kap. 24 § OSL stadgas att sekretess inte hindrar att uppgift som angår misstanke om brott lämnas t.ex. till polismyndighet om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas leda till annan påföljd än böter. I andra fall finns möjlighet att med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL lämna ut en sekretessbelagd uppgift om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Generalklausulen kan tillämpas på uppgifter angående misstankar om brott som inte kan antas medföra annan påföljd än böter. Vid prövning av om KFM kan överlämna uppgift om betalning till polismyndighet torde det oftast kräva tillämpning av generalklausulen.

4 Kronofogdemyndighetens bedömning

KFM hanterar stora penningbelopp och kan jämföras med banker och liknande där det finns en skyldighet att anmäla misstankar om penningtvätt. I regeringens regleringsbrev för Kronofogdemyndigheten avseende budgetåret 2010 finns angivet som mål bl.a. att brottslighet ska motverkas. Brottbekämpningen ligger således i myndighetens uppdrag. KFM jobbar aktivt i dessa frågor bl.a. genom deltagande i Ekorådet. KFM har i yttrandet över betänkandet SOU 2007:23 Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet framfört önskemål om att myndighetens roll i brottbekämpningen bör vara författningsreglerad eller det i vart fall tydliggörs att det ingår i myndighetens verksamhet att uppmärksamma transaktioner som kan utgöra penningtvätt. I lagstiftningsärendet har någon uppgiftsskyldighet för KFM inte införts men det påpekas att även andra myndigheter än de uppgiftsskyldiga har vissa möjligheter att lämna uppgifter om misstänkt brottslighet enligt gällande rätt (Prop. 2008/09:70 s. 114 ff.).

Det torde många gånger ligga i myndighetens verksamhet att se till att misstanke om brott blir utredd. Sådana uppgifter kan lämnas utan samband med en förundersökning t.ex. under polisens spaningsverksamhet (prop. 1983/84:142 s. 18). Myndigheten har en allmän skyldighet att samverka och lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten, 6 §

förvaltningslagen. Intresset av att uppmärksamma transaktioner som kan utgöra penningtvätt är stort. Vikten av att uppgifter om kontantbetalningar där det finns misstankar om penningtvätt överlämnas till polismyndighet får normalt anses överväga det intresse som sekretesskyddet ska tillgodose.

KFM ska vid betalning med kontanter uppmärksamma(1) transaktioner som skäligen kan antas utgöra penningtvätt. Som exempel på sådana skäl kan anges bl.a. omständigheter och iakttagelser vid betalningen och även beloppets storlek. Fokus bör vara på större betalningar. Belopp över 30 000 kronor ska därför uppmärksammas särskilt. Om det efter att KFM granskat transaktionen finns misstanke om penningtvätt bör ansvarig polismyndighet underrättas.

Inbetalaren ska inte meddelas att polismyndighet underrättas om betalningen. Observera att KFM normalt inte kan avkräva inbetalarens personuppgifter. Undantaget är efter exekutiv försäljning då köparens namn i vissa fall ska antecknas, 9 kap. 7 § utsökningsförordningen.

Underrättelse till polismyndighet om kontantbetalning sker på särskild blankett (KFM 9410). Underrättelsen ska diarieföras i allmänna diariet. Diarieföringen är ett krav enligt diarieplanen och underlättar vid uppföljning av antalet underrättelser.

Fotnot:

(1) Vid betalning med betalkort, postväxel eller check eller via insättning på plus- eller bankgiro ankommer det på bank- eller finansieringsrörelsen att granska transaktionen.